

Boyası Dökülen Dünya Geçmiş-Şimdi-Gelecek

Rıdvan COŞKUN

Yard.Doç.

Anadolu Üniversitesi

Güzel Sanatlar Fakültesi

Resim Bölümü, Öğretim Üyesi

Geçmiş, şimdi ve gelecek arasında bir bağıntı oluşturan sanat, tarihsel sürecinin dışında, kendi içinde de değişim ve dönüşüme uğramaktadır. Doğa ve insan görüntüsüne bağlı imgesel yansımaların artık insanın kendini ifade etmesine dönüşmesiyle sanatsal yaratım, geçmişin değerlerinden bağımsızlaşıp şimdinin ve tasarlanan geleceğin imajlarından beslenmeye başlamıştır. Klasik gelenek, modernite ve postmodern yapılar özünde yansıtmacı bir tavrı barındırması ile benzeşirken, yansıtma biçimleri ve yansıtılan anlamlar ekonomik, sosyolojik ve toplumsal yapılarıdaki değişimlerle farklılık göstermektedir. "Geçmişte yaşanmış ya da var olmuş şeylerin şimdi de şimşek hızıyla kayıp gittiği imgelerden söz eder Benjamin. Geçmişin bugünden bir tür yankılanmasıdır bu; dökme yontular ve fotoğrafik imgeler, geçmişle geleceği şu anda buluşturan bir zamana açılır, düşlerin zamansızlığına uzanırlar. Artık gönderme yapılacak bir kaynaktan fıskırmaz imgeler, kaynağın etkisi sürse bile kendisi ırakta kalmıştır; ama imge, kaynağı kendi akış ritmine katmaktadır" (Sayın, 2003, s.112). İmgenin varoluş süreci de anlamı taşıyan ve geleceğe aktaran bir yapıya dönüşür. Çağımız imgeleri arasında imaj bombardımanına uğrayan günümüz sanatçı ya da sanatçıları da farklı anlatım biçimleri ile günümüz teknolojilerinin enstrümanlarını kullanarak geçmişin, şimdinin, geleceğin imajlarını digital ortamda yansıtmaya başlamışlardır. Doğal olarak bu yaratma süreci digital dünyanın sınırsız olanakları ve görsel iletişimin sınırsız olanakları ile birleşince sanatsal yaratım da digital kolajlara dönüşmüştür. Sanatın bugün klasik gelenekten bir noktada kopmasının da nedeni bu teknolojik ve digital dünyanın sınırsız ifade

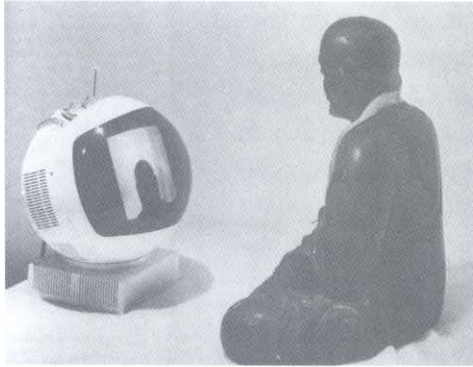
*Nam June Paik
Voltaire, Video Heykel,
300x200x55 cm.
Art of the 20th century,
sayfa 576.*

biçimleriyle sanatçının sınırsız anlatım dilinin ortak bir noktada buluşmasından kaynaklanmaktadır.

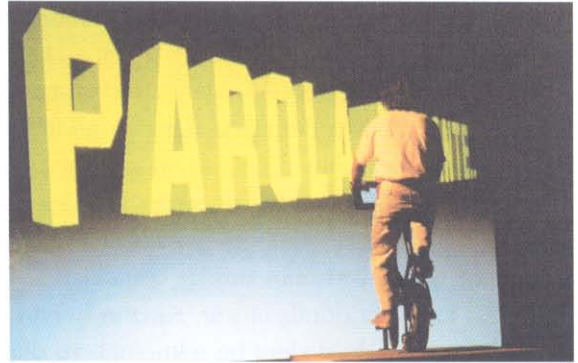
Sanatsal yaratım, yapısı gereği bireysellik özgünlük ve duygular uyandırma çerçevesinde şekillenir. Sanatçı ise bireysel ve özgün olan duygularla yaşayan bir noktadan kendi gerçeğini aktarır. Günümüz sanatçısının bu misyonu doğal olarak günümüz gerçekliğinin değerlerinden ister istemez esinlenir ve beslenir. Çağın olayları arasında kendi gerçekliğini yansıtmaya süreci sanatçıyı içerik olarak, temsil noktasında bir sorgulamaya götürür. Sanatçı doğal olarak bir noktada kendisinin ya da toplumun ideolojik ve siyasi tavırını yansıtır. "Bu aslında bir ideoloji ve siyaset sorunudur. Nitekim günümüz sanatının modernist içsellik bağlamını aşıp artmodernci gelişme süreçlerine eklenerek yeniden siyasetle buluşması ve aslında 'çağdaş' sanatın da bu olması bir rastlantı değildir; doğal bir sonuçtur. Sanat, uzun bir aradan sonra yeniden kendisini önemsemeye ve kendi bilincine ermeye başlamıştır. Dünyanın gerçekliği sanatta içerildiği kadar sanatın kendisinden hareket ederek dünyanın gerçekliğini algılamak belki bir kez daha mümkün olabilecektir" (Kahraman, 2005, s.205).

Günümüz sanatının gerçekliği, bugünün teknolojik yapılarını pekiştirmenin ötesinde, sözcük ve dilin yatay dikey ekseninde temsili aşan anlamları ile ifade edilebilir. Kuşkusuz ki bugün; bilgisayar, gazete ve internette gözlem yeteneğini bir yerde kendi dışındaki yapılarda arayan sanatçıya bir bellek yaratma imkanı sunar. Ancak bu bellek gördüğünü aynen yansıtan tem-

*Nam June Paik
TV Budha. Monitör, Kamera, Heykel
Art of the 20th century, sayfa 600.*

*Jeffrey Shaw and Dirk Groeneveld
The Legible City. Video art
Art of the 20th century, sayfa 616.*

Barbara Kruger
Enstalasyon
Art at The Turn of
The Milenyum,
sayfa 291.

sili yapılardan oluşursa yapaylık ve basit bir aktarmadan öte geçemez. "Modern sanat, sanatın başlangıç noktasındaki bilgi gerçekliği ile kurduğu sorunlu bir ilişkinin içinden türemiştir. Bu ilişkinin en önemli olguları arasında yansılama (mimesis) sorunu gelir. Doğanın doğrudan tuvalde yansıtılması olarak beliren ve ona yönelimle ortaya çıkan sanat yapıtı modernitenin bir üst bilinç konumuna yükselmesiyle birlikte doğadan uzaklaşmaya ve kendi içinden türemeye koyulmuştur. Artık bir doğal gerçekliğe yönelmeksiz ve onun eğretilmesi üstünden geçilerek kurulmayan sanat yapıtı kendi kendisinin hem nesnesi hem de öznesi olurken bir aşkınsal boyut kazanmıştır" (Kahraman, 2005, s.208). Modern zamanlardaki bu aşkınsal boyut, modern zamanların sanatçısının dünyasında karmaşık zihinsel bir coğrafya yaratmıştır.

Barbara Kruger
Enstalasyon
Untitled, Fotografik Baskı
Art of The 20 th century,
sayfa 612.

Tek anlamlı ve tek odaklı modernizm, postmodernite ve küreselleşme sonucunda karmaşık bir yapıdan beslenen çok parçalı ve çok odaklı postmoderne dönüşmüştür. Doğal olarak geçmişin yansıtmacı tavrı şimdinin yakalanamayan zamanlarında yüksek teknoloji devlerinin sonsuz gelecek vaatleri ile şekillenir. Daha öncede değinildiği gibi bu teknolojik ve parçalan-

Sean Landers
Enstallasyon
Art at The Turn of
The Milenyum,
sayfa 299.

miş ya da parçalanma isteği içindeki dünyanın imajları günümüz sanatını adı her ne olursa olsun şekillendirmektedir. O nedendir ki günümüzde bienallerde ve uluslararası fuarlarda çağdaş sanat adına üretilen enstelasyon, happening ve video-art fragmanları; görüntü-ses, mekan-zaman etkisiyle alınıp satılmanın ötesinde aşkınsal değerlere dönüşür. Bu noktada sanatçıyı ve sanatını besleyen çağımızın değerleri, yavaş yavaş yok olmaya başlayan doğa ve insani değerler digital belleklerde korunup tuvale ya da duvarlara yapışmaya başlar. Çağın olayları arasında duyar-sız kalmak bir sanatçı için oldukça zordur. Sanatçı için gerçeği ya da kendi gerçekliğini aktarma sanatsal ifadenin teknik ve teorik yapısıyla ilişkilendirildiği ölçüde kitch olmaktan bir noktada kurtulur. Ergüven (2003, s.9) 'e göre "gerçek karşısında tedirgin olmayan sanatçı, usulca yaratıcılığa veda etmiştir. Buna göre kurgulama iradesi, olsa olsa görmek'le gündeme gelen sorumluluğun garanti supabıdır yalnızca; sanatsal müdahale, bir başka deyişle hesaplaşma, en uç noktada bile olabilirliğe işaret etmekten öteye geçmez zira. Ne var ki, bu örtülü mesaj deşifre edildiği andan itibaren şaşılmalı ölçüde ufukumuz açılır; ve bu aşamada geçmiş ile gelecek arasında sıkışıp kalmaktan kurtulan şimdi, dayanıklı bir köprüye dönüşmüştür artık. Bugünü anlamının ön koşulu, geçmişten hareketle yarına dair isabetli kehanette bulunmaktır." Bu bağlamdan yola çıkan sanatçı geçmiş, şimdi ve gelecek arasında karşılaştığı, boyası dökülen dünyayı yeniden yeniden boyayarak ileri teknoloji devlerinin sonsuz yakalanamayan dünyalarından çok daha fazla insana ait değerler bırakacaktır.

Kaynakça

- Eco, Umberto. Açık Yapıt. Çeviren: Pınar Savaş. Birinci Basım. İstanbul: Can Yayınları, 2001.
- Ergüven, Mehmet. Kurgu ve Gerçek. Birinci Basım. İstanbul: Gendaş Kültür Yayınları, 2003.
- Kahraman, Hasan Bülent. Sanatsal Gerçeklikler, Olgular ve Öteleri. Üçüncü Basım. İstanbul: Agora Kitaplığı, 2005.
- Sayın, Zeynep. İmgenin Pornografisi. Birinci Basım. İstanbul: Metis Yayınları, 2003.
- Sontag, Suzan. Sanatçı Örneği Bir Çilekeş. İkinci Basım. İstanbul: Metis Yayınları, 1998.